

การจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกาวิละวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่
Management of Learning in Buddhist Subjects Using Phenomenal Based Learning
To Improve Social Skills of Secondary 2 Kawila Wittayalai School, Chiang Mai

ชนิษฐา นาคฐป¹, ชรินทร์ มั่งคั่ง² และ นิติกอร์ แก้วปัญญา³

Chanida Nakthup¹, Charin Mangkhang² and Nitikorn Keawpanya³

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่^{1,2,3}

Faculty of Education, Chiang Mai University, Thailand^{1,2,3}

E-mail: aomza21223@gmail.com¹

Received February 20, 2023; Revised June 27, 2023; Accepted June 28, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคม ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ด้านการส่งเสริมทักษะทางสังคม โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปรากฏการณ์เป็นฐานกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกาวิละวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาจากแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปรากฏการณ์เป็นฐาน สามารถส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกาวิละวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ ตัวอย่างที่ทำการศึกษาคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 โรงเรียนกาวิละวิทยาลัย จำนวน 39 คน ภาคการเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 4 แผน ในสาระศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม หน่วยที่ 4 ศาสนพิธี พิธีกรรม ตามแนวปฏิบัติของศาสนาอื่น ๆ โดยใช้วิธีการสอนการจัดการพระพุทธศาสนาแบบปรากฏการณ์เป็นฐาน และแบบประเมินทักษะทางสังคม ตัวแปรที่วัดประกอบไปด้วย 1) ด้านแสวงหาข้อมูลข่าวสาร 2) ด้านเผชิญปัญหาและแก้ไขปัญหา 3) ด้านการสื่อสาร 4) ด้านการจัดการตนเองและภาวะผู้นำ 5) ด้านการแสดงพฤติกรรมทางสังคม 6) ด้านความฉลาดทางอารมณ์ 7) ด้านการปรับตัว โดยผลจากการศึกษาประเมินจากผู้เชี่ยวชาญพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 และ 2 อยู่ในระดับมาก ส่วนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 และ 4 อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ที่จะนำไปใช้ได้ และแบบประเมินทักษะทางสังคมมีค่าความเที่ยงตรงอยู่ที่ 1.00 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ระดับคะแนนการประเมินวัดทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 ก่อนการเรียนรู้พระพุทธศาสนาแบบปรากฏการณ์เป็นฐาน นักเรียนมีระดับทักษะอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.67$, $SD = 0.48$) ซึ่งยังมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในวิจัย หลังจากการเรียนรู้พระพุทธศาสนาแบบปรากฏการณ์เป็นฐาน นักเรียน

มีระดับทางสังคมที่เพิ่มสูงขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, $SD = 0.57$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยผ่านเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาแบบปรากฏการณ์เป็นฐานสามารถทำให้นักเรียนเกิดทักษะทางสังคมได้อย่างต่อเนื่องจากการประยุกต์ใช้ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมตามสภาพจริง และมีผลต่อการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันของนักเรียนได้อย่างชัดเจน จากการประเมินทักษะทางสังคมของผู้เรียนทุกด้านพบว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนหลังเรียนอยู่ในเกณฑ์ระดับมากที่สุดทุกด้าน

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน; ทักษะทางสังคม; ศาสนสัมพันธ์; สันติวิธี; แผนการจัดการเรียนรู้

Abstract

management of learning in Buddhist subjects using Phenomenal based learning to improve social skills of Secondary 2 Kawila Wittayalai School, Chiang Mai. This time, the objectives are 1) To create a learning management of learning in Buddhist subjects using Phenomenal based learning to improve social skills of Secondary 2 Kawila Wittayalai School, Chiang Mai. 2) To study the results of learning management in Buddhism from the learning management plan using phenomenal learning management of learning in Buddhist subjects using Phenomenal based learning to improve social skills of Secondary 2 Kawila Wittayalai School, Chiang Mai. the sample in this study is Thirty-nine students in Secondary 2/6 of Kawila Wittayalai School in the second semester of the academic year 2022. The research tools were Four learning management plans on the subject of religion, morality and ethics Unit 4 Religious ceremonies and rituals according to the practices of other religions using phenomenal Buddhist management teaching methods as a base and social skills assessment form the measured variables consisted of 1) Seeking information 2) Coping and solving problems 3) Communication 4) Self-management and leadership 5) Social behavior 6) Emotional intelligence 7) Adaptation According to the results of the expert evaluation study, it was found that the learning management plans 1 and 2 were at the high level. The learning management plans 3 and 4 were at the highest level. which is considered to pass the criteria to be used and the social skills assessment questionnaire had a validity value of 1.00, which was considered to pass the criteria that could be used. The research results were summarized as follows. Assessment scores measure the social skills of Secondary 2/6 students before Phenomenal-Based Buddhism learning. The students' skill level was moderate ($\bar{X} = 2.67$, $SD = 0.48$) which was still lower than the average stated in the research. After learning in Buddhist subjects using Phenomenal based learning, the students had the greatest increase in social level. ($\bar{X} = 4.57$, $SD = 0.57$), whose mean passed the criteria set by the researcher. This shows that the phenomena-based

Buddhist learning management can enable students to develop social skills continuously by applying phenomena that occur in society according to real conditions. And it clearly affects the students' behavior in their daily lives. From the evaluation of the students' social skills in all aspects, it was found that the average score of the students after learning was at the highest level in all aspects.

Keywords: Provide Situation-Based Learning; Necessary Skills; Friendship Society; Peaceful Means; Learning Management Plan

บทนำ

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและศักยภาพที่ดี เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพนั้น เป็นสิ่งที่ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง นอกจากการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะทางวิชาการแล้ว จำเป็นอย่างมากที่จะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะทางสังคม เพราะเป็นอีกหนึ่งทักษะที่มีความจำเป็นในการดำเนินชีวิตเพื่อให้ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข การจัดการเรียนรู้จึงต้องมีความสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาและประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันของตนเองได้

จากสภาพสังคมไทยในปัจจุบันที่มีเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เป็นสังคมแห่งยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ตามกระแสโลกทั้งมิติทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ศาสนา สิ่งแวดล้อม การสื่อสารคมนาคม การประกอบอาชีพ โดยเฉพาะความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่มีความเจริญก้าวหน้า เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้การดำรงชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนไป บุคคลต้องปรับตัวอยู่ตลอดเวลาเพื่อการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เป็นอยู่ ตลอดจนความอยู่รอดในสังคม ด้วยเหตุนี้จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้บุคคลในสังคมนี้ถึงแต่ผลประโยชน์ของตนเองเป็นหลัก จนบางครั้งอาจจะสร้างปัญหาให้กับผู้อื่นและสังคมได้ ซึ่งถ้าเป็นเช่นนี้ สังคมก็จะเกิดความยุ่งเหยิงเดือดร้อน (สุขุมล เกษมสุข, 2535) โดยในความเป็นจริงแล้ว การดำเนินชีวิตของคนในสังคมจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เนื่องจากสังคมจะต้องมีการดำรงชีวิตเกี่ยวพันอยู่กับบุคคลอื่นอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากบุคคลไม่สามารถที่จะอยู่ในสังคมเพียงลำพังได้ ดังนั้นบุคคลจำเป็นที่จะต้องมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งหมายถึงเราต้องอยู่ในสังคม ดังนั้นบุคคลจึงต้องมีความสามารถในการติดต่อสื่อสารและมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ต้องมีความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น สามารถสื่อความหมาย สื่อความเข้าใจ สามารถทำงานและดำเนินชีวิตร่วมกันได้ ซึ่งความสามารถเหล่านี้เรียกว่า ทักษะทางสังคม (Social Skills) ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากต่อเพื่อเรียนในการนำไปปรับใช้สำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมอนาคตพลิกผันได้

จากตัวบ่งชี้ของแนวทางการจัดการศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้มีการกำหนดให้ทักษะทางสังคมเป็นสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนที่จะต้องพัฒนาให้แก่ผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้เป็นผู้ที่รู้จักทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล รู้จักการจัดการปัญหา และความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม ตลอดจนหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่จะส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ทักษะทางสังคม (Social Skills) เป็นความสามารถในการปฏิสัมพันธ์ ต่อบุคคลรอบข้าง ผ่านการปรับตัว โดยมีการแสดงออกทางอารมณ์และพฤติกรรมอย่างเหมาะสม พร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาและปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 12 ที่มีวัตถุประสงค์ข้อหนึ่งเพื่อเตรียมคนในสังคมไทยให้มีทักษะในการดำรงชีวิตสำหรับโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

สภาพการณ์ในสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและเป็น สังคมแห่งการปฏิสัมพันธ์ ทักษะสังคมจะช่วยให้บุคคลสามารถอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวแสวงหาความรู้ใหม่จากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ที่ทำให้บุคคลสามารถแสดงบทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข ทักษะทางสังคม จึงเป็น พื้นฐานสำคัญของบุคคลที่จะช่วยให้สามารถเผชิญสถานการณ์และรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้น (พรพรรณ มากบุญ, 2555) และจากการศึกษาของกุลยา ก่อสุวรรณ (2553) พบว่าผู้ที่มีทักษะทางสังคมย่อมสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น เป็นที่ยอมรับของเพื่อน ครูและผู้อื่น มีส่วนให้บุคคลประสบความสำเร็จได้ และมีมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เรียน นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดทักษะความรู้ อันเนื่องมาจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การอภิปรายความคิดเห็นซึ่งกันและกันอีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งทักษะทางสังคมเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับสมรรถนะและคุณสมบัติของผู้เรียนในโลกสังคมปัจจุบัน ตลอดจนเกิดประโยชน์ต่อการสร้างองค์ความรู้ทางสังคมศึกษาในห้องเรียนมากขึ้น

ในปัจจุบันมีหลายประเทศทั่วโลกที่ได้มีการคิดค้นและออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อให้ สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนที่มีความหลากหลาย แน่นนอนว่าประเทศไทยก็เป็นอีกหนึ่งประเทศในโลกที่ให้ ความสนใจกับระบบการจัดการศึกษาของประเทศฟินแลนด์ และหากกล่าวถึงประเทศที่มีระบบการจัดการ การศึกษาที่มีคุณภาพเป็นอันดับต้นๆ ของโลก นั่นคือ ประเทศฟินแลนด์ ได้นำเสนอแนวคิดใหม่ทางการศึกษา สำหรับศตวรรษที่ 21 ที่เรียกว่า การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-based Learning หรือ PhenoBL) ซึ่งมีแนวคิดพื้นฐานมาจากแนวคิดทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ที่เชื่อว่ากระบวนการสร้างความรู้เกิดจากภายในตัวของผู้เรียน จากการเชื่อมโยงความรู้ จากความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์กับความรู้ความเข้าใจเดิมที่มีมาก่อน นำมาสร้างเป็นความเข้าใจ

ของตนเอง รวมทั้งเป็นรูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบตื่นตัว (Active Learning) ที่เน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทมาก และสำคัญที่สุดในกระบวนการจัดการเรียนรู้แต่มีความแตกต่าง คือการนำปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมาเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้โดยมีลักษณะสำคัญของแนวคิดในการเรียนรู้คือ ความเป็นองค์รวม (Holisticity) ผ่านการเรียนรู้แบบ สหวิทยาการ (Multidisciplinary) ข้ามเนื้อหาสาระวิชาที่บูรณาการกับชีวิตจริง (Authenticity) โดยเลือกใช้วิธีการ เครื่องมือ และสื่อที่จำเป็นต่อการแก้ปัญหาที่มีความสอดคล้องกับบริบท (Contextuality)

ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายในบริบทและสภาพปรากฏการณ์ที่ไม่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้าที่ยังมีความคลุมเครือและไม่ชัดเจน ส่งผลทำให้นักเรียนได้พิจารณาข้อมูลในบริบทที่กว้างขึ้น โดยอาศัยการเรียนรู้แบบสืบเสาะโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Inquiry Learning) ที่ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกตั้งคำถามด้วยตนเองและร่วมมือกันสร้างองค์ความรู้ ระหว่างกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) พงศธร มหาวิจิตร (2017) ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เช่น การสื่อสาร ความร่วมแรงร่วมใจ ความคิด สร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การพัฒนาอย่างยั่งยืน และความเข้าใจในความเป็นสากล (Zhukov, 2015) โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ ขั้นที่ 1. ขั้นสังเกตปรากฏการณ์ซึ่งครูนำปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมมาเป็นจุดเริ่มต้น เพื่อให้นักเรียนร่วมกันสังเกตอย่างรอบด้าน เป็นการสนับสนุนและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ในการตั้งคำถามที่อยากรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ถือเป็นภาระกระตุ้นพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนให้กล้าแสดงความคิดเห็นใหม่ ๆ อันเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ชนาพร แสนสมบัติ (2016) และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2015) จากนั้น ขั้นที่ 2. ตั้งคำถามหรือกำหนดปัญหา นักเรียนจะได้ฝึกคิดตั้งคำถามผ่านการระดมความคิดของสมาชิกในกลุ่มทำให้นักเรียนได้เห็นมุมมองความคิดที่หลากหลายของผู้อื่น ช่วยทำให้กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2015) ขั้นที่ 3. ลงมือปฏิบัติการเพื่อหาคำตอบ หลังจากได้รวบรวมความคิดของสมาชิกในกลุ่มนักเรียนจะได้ประเมิน และร่วมกันตัดสินใจเพื่อหาคำตอบของปัญหาที่อยากรู้ผ่านกระบวนการสืบค้น ค้นคว้า วิพากษ์อภิปราย พร้อมทั้งลงมือปฏิบัติ โดยใช้เครื่องมือและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับบริบทในชีวิตจริง สร้างความเห็นข้อสรุปหรือองค์ความรู้ร่วมกันบนพื้นฐานของการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาการคิดแบบใช้หลักการของเหตุและผล พงศธร มหาวิจิตร (2017) และอรพรรณ บุตรกัตัญญ (2018) สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ที่เริ่มตั้งแต่การทำความเข้าใจปัญหารวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาทางเลือกที่ถูกต้องต้องเหมาะสม จากนั้นสามารถทำการสรุปและตัดสินใจแก้ปัญหาที่นั้น ๆ ได้ ชนาพร แสนสมบัติ (2016) และในขั้นตอนสุดท้ายคือขั้นที่ 4 ตรวจสอบความเข้าใจ นักเรียนจะได้ออกแบบการนำเสนอผลงานออกมาในรูปแบบตามที่ตนเองสนใจ โดยทั้งครูและนักเรียนร่วมกันประเมินโต้แย้งอย่างมีเหตุผลผ่านการถามตอบระหว่าง ผู้นำเสนอและผู้ฟังและร่วมกันสรุปองค์ความรู้ที่ได้ซึ่งสามารถช่วยฝึกความคิดสร้างสรรค์ให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตจริง

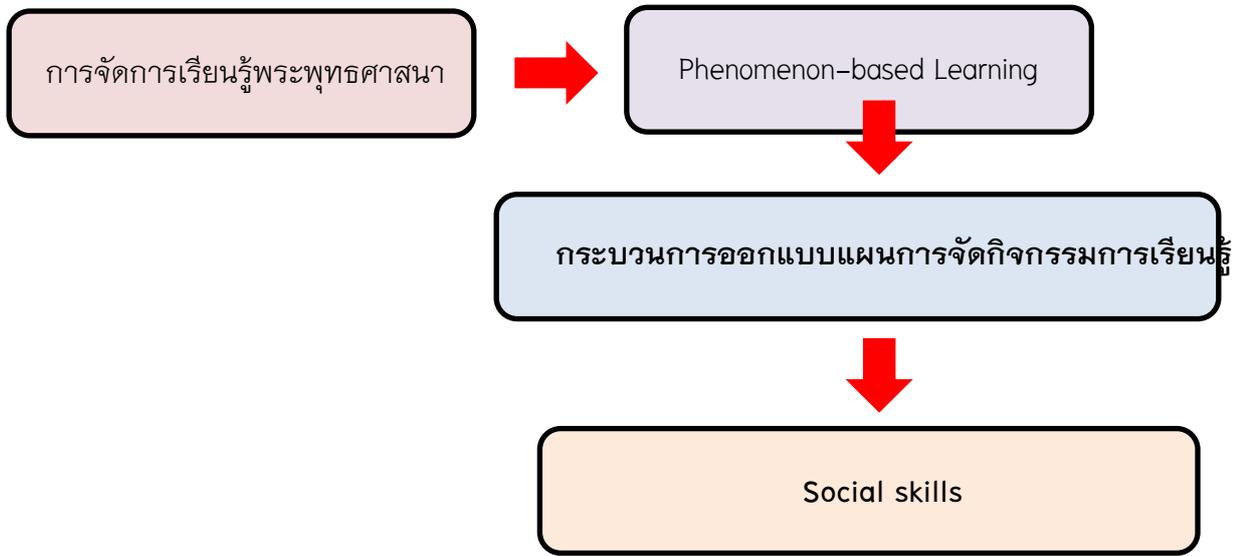
ทั้งนี้จากการสังเกตสภาพผู้เรียนต่อการทำงานกลุ่มในห้องเรียนโดยเฉพาะการทำงานกลุ่มที่มีสมาชิกที่มีความหลากหลายทางศาสนา พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มักมีมุมมองความคิดเห็นที่แตกต่างกัน อย่างชัดเจน ส่งผลให้กระบวนการทำงานค่อนข้างติดขัด รวมถึงเกิดการกลั่นแกล้งกันทางคำพูดในเรื่องของความแตกต่างทางศาสนา ตลอดจนการขาดความสามารถในการตั้งคำถามต่อปรากฏการณ์ทางศาสนาที่เกิดขึ้นในสังคม ส่งผลให้ผู้เรียนมักจะแสดงความคิดเห็นโดยขาดการหาข้อมูลที่ต้องการ ผู้วิจัยจึงสืบค้นหาวิธีหรือเทคนิคการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เปิดมุมมองที่มากขึ้นกว่าเดิม สามารถตั้งคำถามและหาคำตอบได้ด้วยตนเองผ่านการลงมือปฏิบัติร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม คือ การสอนด้วยวิธีสอนแบบปรากฏการณ์เป็นฐาน เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และข้อมูลความรู้คือผลที่เกิดจากการแก้ปัญหา (Problem-solving) เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมของ การทำงานแบบร่วมมือรวมพลัง (Collaborative) และยังสนับสนุนทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมและทฤษฎีสังคม วัฒนธรรม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาแบบปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อมุ่งเน้น ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และทักษะทางสังคม จากการค้นคว้าหาความรู้ และการสังเกต ปรากฏการณ์จากมุมมองที่แตกต่างกันด้วยตนเองอย่างมีระบบ สามารถนำทักษะทางสังคมไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างหลากหลาย

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนผู้เรียนชั้นดังกล่าวจึงมีความสนใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาแบบปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เนื่องด้วยผู้เรียนอยู่อยู่ในช่วงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ถือว่าเป็นช่วงวัยที่ให้ความสนใจในการตอบคำถาม แสดงความคิดเห็นต่อสถานการณ์ต่างที่เกิดขึ้น จึงเป็นรูปแบบการพัฒนา และ ส่งเสริมทักษะทางสังคมอีกรูปแบบหนึ่ง ที่ผู้วิจัยได้บูรณาการและส่งเสริมบนฐานของทฤษฎีการเรียนรู้แบบปรากฏการณ์เป็นฐาน หรือ (Phenomenon-based Learning) เพื่อจะนำไปปรับใช้กับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้เพิ่มพูนทักษะทางสังคมในการเรียนในรายวิชาพระพุทธศาสนา สาระสังคม ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ด้านการส่งเสริมทักษะทางสังคม โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปรากฏการณ์เป็นฐานกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกาวิละวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาจากแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปรากฏการณ์เป็นฐาน สามารถส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกาวิละวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเป็นงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) โดยผู้วิจัยนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และเทคนิควิธีการสอนมาประยุกต์แก้ปัญหาและส่งเสริมทักษะทางสังคมของผู้เรียนกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 จำนวน 39 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนกาวิละวิทยาลัย ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยสังเกตจากแบบวัดทักษะทางสังคมก่อนเรียนและจากการสังเกตพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ภายในห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาแบบปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคม 2) แบบวัดทักษะทางสังคม โดยปรับปรุงจากแบบสอบถามวัดระดับทักษะทางสังคมของภานุมาศ (2562) เพื่อใช้ศึกษาผลของทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

มีวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประการ คือ

1. เพื่อสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ด้านการส่งเสริมทักษะทางสังคม โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปรากฏการณ์เป็นฐานกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกาวิละวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่

2. เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาจากแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปรากฏการณ์เป็นฐาน สามารถส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 โรงเรียนการิลละวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่

วัตถุประสงค์ที่ 1 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ด้านการส่งเสริมทักษะทางสังคม โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปรากฏการณ์เป็นฐาน

ตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

หน่วยการเรียนรู้	แผนการจัดการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ศาสนพิธี พิธีกรรม แนวทางปฏิบัติของศาสนาอื่น ๆ	แผนที่ 1 เรื่อง เรียนรู้ความแตกต่างผ่านความเชื่อทางศาสนา	จำนวน 1 ชั่วโมง
	แผนที่ 2 เรื่อง ความขัดแย้งสู่จุดเปลี่ยนของศาสนา	จำนวน 1 ชั่วโมง
	แผนที่ 3 เรื่อง ศาสนสัมพันธ์กับการอยู่ร่วมกันในสังคม – ชั่วโมงที่ 1 เรื่องย่อย แตกต่างแต่ไม่แตกแยก – ชั่วโมงที่ 2 เรื่องย่อย ชุมชนพหุศาสนา	จำนวน 2 ชั่วโมง
	แผนที่ 4 เรื่อง ศาสนาหลักกับศาสนาเกิดใหม่ – ชั่วโมงที่ 1 เรื่องย่อย ศาสนาตามใจฉัน – ชั่วโมงที่ 2 เรื่องย่อย ศาสนาเกิดใหม่	จำนวน 2 ชั่วโมง

ทั้งนี้จากผลการประเมินความเหมาะสมแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานมีข้อค้นพบของกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษาพบว่า

ตารางที่ 2 แสดงรายละเอียดความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

หน่วยการเรียนรู้	แผนการจัดการเรียนรู้	$\bar{X}$	SD	แปลผล
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ศาสนพิธี พิธีกรรม แนวทางปฏิบัติของศาสนาอื่น ๆ	แผนที่ 1 เรื่อง เรียนรู้ความแตกต่างผ่านความเชื่อทางศาสนา	4.42	0.59	มาก
	แผนที่ 2 เรื่อง ความขัดแย้งสู่จุดเปลี่ยนของศาสนา	4.40	0.55	มาก
	แผนที่ 3 เรื่อง ศาสนสัมพันธ์กับการอยู่ร่วมกันในสังคม	4.54	0.51	มากที่สุด
	แผนที่ 4 เรื่อง ศาสนาหลักกับศาสนาเกิดใหม่	4.54	0.57	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยภาพรวม		4.48	0.55	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่าระดับความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคม แสดงให้เห็นว่าผลประเมินการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรียนรู้ความแตกต่างผ่านความเชื่อทางศาสนา โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, $SD = 0.59$) ผลการประเมินการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ความขัดแย้งสู่จุดเปลี่ยนของศาสนา โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, $SD = 0.55$) ผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ศาสนสัมพันธ์กับการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, $SD = 0.51$) ซึ่งผลการประเมินการจัดการเรียนรู้รายแผน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.48 อยู่ในเกณฑ์คุณภาพมากที่สุด สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้จริง

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาจากแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปรากฏการณ์เป็นฐาน สามารถส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียน โดยสามารถประเมินผลจากแบบประเมินทักษะทางสังคมก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 3 แสดงรายละเอียดผลการใช้แบบวัดทักษะทางสังคม (ก่อนเรียน)

ข้อ	ทักษะทางสังคม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)	การแปลความหมาย
1	ด้านแสวงหาข้อมูลข่าวสาร	2.62	0.49	ระดับปานกลาง
2	ด้านเผชิญปัญหาและแก้ไขปัญหา	2.7	0.48	ระดับปานกลาง
3	ด้านการสื่อสาร	2.67	0.49	ระดับปานกลาง
4	ด้านการจัดการตนเองและภาวะผู้นำ	2.66	0.5	ระดับปานกลาง
5	ด้านการแสดงพฤติกรรมทางสังคม	2.68	0.53	ระดับปานกลาง
6	ด้านความฉลาดทางอารมณ์	2.72	0.44	ระดับปานกลาง
7	ด้านการปรับตัว	2.65	0.46	ระดับปานกลาง
รวม		2.67	0.48	ระดับปานกลาง

จากตารางที่ 3 พบว่าระดับทักษะทางสังคมก่อนเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 โรงเรียนกวิละวิทยาลัย ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.67$, $S.D. = 0.48$) เมื่อพิจารณารายทักษะทางสังคมเป็นรายด้าน พบว่าทักษะทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรก คือ ด้านความฉลาดทางอารมณ์ ($\bar{X} = 2.72$, $S.D. = 0.44$) ด้านเผชิญปัญหาและแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 2.70$, $S.D. = 0.48$) ด้านการแสดงพฤติกรรมทางสังคม ($\bar{X} = 2.68$, $S.D. = 0.53$) จากผลการวัดทักษะทางสังคมก่อนเรียนพบว่า ผู้เรียนยังมีระดับทักษะทางสังคมต่ำกว่าเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ในวิจัย

ตารางที่ 4 แสดงรายละเอียดผลการใช้แบบวัดทักษะทางสังคม (หลังเรียน)

ข้อ	ทักษะทางสังคม	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	การแปลความหมาย
1	ด้านแสวงหาข้อมูลข่าวสาร	4.56	0.57	ระดับมากที่สุด
2	ด้านเผชิญปัญหาและแก้ไขปัญหา	4.60	0.55	ระดับมากที่สุด
3	ด้านการสื่อสาร	4.55	0.56	ระดับมากที่สุด
4	ด้านการจัดการตนเองและภาวะผู้นำ	4.59	0.59	ระดับมากที่สุด
5	ด้านการแสดงพฤติกรรมทางสังคม	4.58	0.56	ระดับมากที่สุด
6	ด้านความฉลาดทางอารมณ์	4.56	0.57	ระดับมากที่สุด
7	ด้านการปรับตัว	4.56	0.57	ระดับมากที่สุด
รวม		4.57	0.57	ระดับมากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่าระดับทักษะทางสังคมหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 โรงเรียนกาวิละวิทยาลัยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณารายทักษะทางสังคมเป็นรายด้าน พบว่าทักษะทางสังคม อยู่ในมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรก คือ ด้านเผชิญปัญหาและแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.55) ด้านการจัดการตนเองและภาวะผู้นำ ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.59) ด้านการแสดงพฤติกรรมทางสังคม ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.57) จากผลการวัดทักษะทางสังคมหลังเรียนพบว่า ผู้เรียนยังมีระดับทักษะทางสังคมตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ในวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

1. การสร้างการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาแบบปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกาวิละวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน 6 ชั่วโมง ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 แผนที่ 1 เรื่อง เรียนรู้ความแตกต่างผ่านความเชื่อทางศาสนาจำนวน 1 ชั่วโมง แผนที่ 2 เรื่อง ความขัดแย้งสู่จุดเปลี่ยนของศาสนาจำนวน 1 ชั่วโมง แผนที่ 3 เรื่อง ศาสนสัมพันธ์กับการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข จำนวน 2 ชั่วโมง แผนที่ 4 เรื่อง ศาสนาหลักกับศาสนาเกิดใหม่ จำนวน 2 ชั่วโมง ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดย การศึกษาหลักสูตร การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ทฤษฎี แนวคิด เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาเนื้อหาวิชาสาระศาสนา ศิลปกรรม และจริยธรรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง ศาสนพิธี พิธีกรรม และแนวปฏิบัติของศาสนาอื่นๆเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้สร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียน สภาพปัญหาการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งวิเคราะห์มาตรฐาน

การเรียนรู้ และตัวชี้วัดในสาระศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม เพื่อนำมาสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ จากนั้นจึงสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ขึ้นโดยอาศัยเอกสาร และสื่อ ประกอบการเรียน เช่น หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐานสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของสถาบันพัฒนา คุณภาพวิชาการ (พว.) โดยผู้วิจัย นำมาสังเคราะห์เป็นชิ้นงานกลุ่ม หลังจากสร้างแผนการจัดการเรียนรู้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คนพิจารณา ตรวจสอบความถูกต้อง แล้วปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความ สมบูรณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2. การประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาแบบปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อ ส่งเสริมทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกวีละวิทยาลัย พบว่าการ ประเมิน คุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน ดังนี้

แผนที่ 1 เรื่อง เรียนรู้ความแตกต่างผ่านความเชื่อทางศาสนา ผลรวมค่าเฉลี่ยทุกด้านเท่ากับ 4.42 ซึ่งอยู่ในระดับมาก

แผนที่ 2 เรื่อง ความขัดแย้งสู่จุดเปลี่ยนของศาสนา ผลรวมค่าเฉลี่ยทุกด้านเท่ากับ 4.40 ซึ่งอยู่ใน ระดับมาก

แผนที่ 3 เรื่อง ศาสนสัมพันธ์กับการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ผลรวมค่าเฉลี่ยทุกด้าน เท่ากับ 4.54 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด

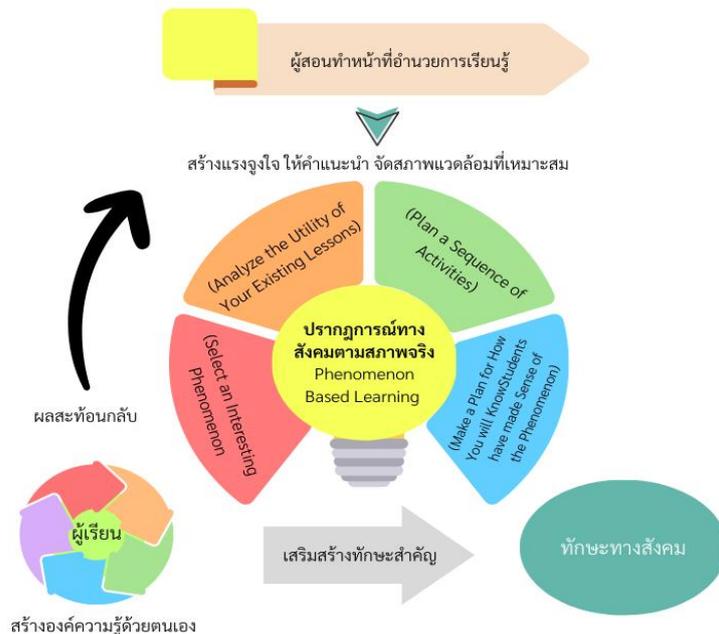
แผนที่ 4 เรื่อง ศาสนาหลักกับศาสนาเกิดใหม่ ผลรวมค่าเฉลี่ยทุกด้านเท่ากับ 4.54 ซึ่งอยู่ในระดับ มากที่สุด

3. ผลการศึกษาทักษะทางสังคมผ่านแบบวัดทักษะทางสังคม ในการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา แบบปรากฏการณ์เป็นฐาน พบว่าระดับทักษะทางสังคมก่อนเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 โรงเรียนกวีละวิทยาลัย ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.67$, $SD = 0.48$) เมื่อพิจารณาทักษะทาง สังคมเป็นรายด้าน พบว่าก่อนเรียนนักเรียนมีทักษะทางสังคม อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับ ตามค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรก คือ ด้านความฉลาดทางอารมณ์ ($\bar{X} = 2.72$, $S.D. = 0.44$) ด้านเผชิญปัญหา และแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 2.70$, $SD = 0.48$) ด้านการแสดงพฤติกรรมทางสังคม ($\bar{X} = 2.68$, $SD = .0.53$) และ ผลการศึกษาทักษะทางสังคมจากแบบวัดทักษะทางสังคมหลังเรียนในการจัดการเรียนรู้ พระพุทธศาสนาแบบปรากฏการณ์เป็นฐานพบว่าระดับทักษะทางสังคมหลังเรียนของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2/6 โรงเรียนกวีละวิทยาลัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, $SD = 0.57$) เมื่อพิจารณารายทักษะทางสังคมเป็นรายด้าน พบว่าทักษะทางสังคมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย 3 ลำดับแรก คือ ด้านเผชิญปัญหาและแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 4.60$, $SD = 0.55$) ด้านการจัดการตนเองและภาวะผู้นำ ($\bar{X} = 4.59$, $SD = 0.59$) ด้านการแสดงพฤติกรรมทางสังคม ($\bar{X} = 4.58$, $SD = 0.57$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานมีขั้นตอนการ เรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนสร้างกระบวนการรับรู้ผ่านองค์ความรู้จากปรากฏการณ์ทางสังคม ทำให้เกิดทักษะทาง สังคมจากการลงมือปฏิบัติ ภายใต้บริบทของการแก้ไขปัญหาแบบร่วมมือ ส่งผลให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์

ร่วมกันในชั้นเรียนนำไปสู่การยอมรับและเข้าใจซึ่งกันและกัน จากผลการวิจัยส่วนใหญ่แสดงให้เห็นว่านักเรียนตัวอย่างส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์ตามเป้าหมายของการวิจัย ผู้วิจัยจึงขอสรุปผลการวิจัย ดังนี้ การจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาโดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ที่เน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการนำประสบการณ์ของนักเรียน และเป็นการนำปรากฏการณ์ที่หลากหลายไปสู่การเรียนรู้ของโลกแห่งความจริงในมุมมองที่หลากหลาย เน้นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม ช่วยให้นักเรียนเห็นความเชื่อมโยง ระหว่างความรู้กับปรากฏการณ์ในชีวิตจริง เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของนักเรียนที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันในสังคม และในดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนให้เกิดทักษะทางสังคม (social skills) ในการหาแนวทางหรือแก้ไขปัญหาบนพื้นฐานความแตกต่างทางศาสนาของมนุษย์ได้อย่างสันติในสังคม

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการออกแบบนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาแบบใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคม โดยดำเนินการวิจัยตามกระบวนการจัดการเรียนการสอนของ (Daehler and Folsom, 2559) พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน

ที่มา: ออมวจิ พิบูลย์ และกิตติชัย สุธาสิโนบล (2564)

จากภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเป็นการศึกษาปรากฏการณ์ตามสภาพจริงเพื่อให้ผู้เรียนได้แก้ไขปัญหาบนพื้นฐานของความร่วมมือผ่านการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เกิดการปฏิสัมพันธ์ร่วมกันนำไปสู่ทักษะทางสังคมที่เป็นทักษะสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิต ในขณะที่ผู้สอน

อยู่ในสถานะของผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ในระหว่างกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็น สามารถนำไปปรับใช้กับการเรียนรู้ในอนาคตระยะยาวได้

สรุป

บริบททางสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันจำเป็นที่จะต้องมีทักษะในการร่วมมือกับผู้อื่น พร้อมที่จะแสวงหาความเป็นไปได้ใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหาอันสลับซับซ้อน การจะปลูกฝังทักษะต่าง ๆ เหล่านี้ผ่านระบบการศึกษาสามารถทำได้ผ่านทางการปรับการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะที่จำเป็น ให้แก่ผู้เรียนไปพร้อม ๆ กับทักษะทางวิชาการ ผ่านการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานถือได้ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมสามารถนำไปส่งเสริมทักษะทางสังคมของผู้เรียนได้ เนื่องจากเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีบทบาทในการเรียนรู้ ตลอดจนให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบปรากฏการณ์เป็นฐานจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตที่ดี สอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การจัดการเรียนรู้แบบปรากฏการณ์เป็นฐาน ผู้สอนควรศึกษารูปแบบการสอน ออกแบบการจัดการ เรียนรู้ และวางหลักเกณฑ์ในการวัดและประเมินผล โดยมีรายละเอียดที่ชัดเจนสอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียน ครอบคลุมการวัดประเมินในทุกๆ ด้านของการจัดการเรียนรู้อ
2. ในการวัดทักษะทางสังคมของผู้เรียนผู้สอนจำเป็นต้องออกแบบเกณฑ์การ วัดประเมินทักษะให้ สอดคล้อง และมีความครอบคลุมในสิ่งที่ต้องการวัด เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่ตรงกับ สภาพความเป็นจริงมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาแบบปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมของผู้เรียน ในระดับชั้นอื่นๆ
2. ควรเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาแบบปรากฏการณ์เป็นฐาน กับการสอนปกติ หรือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ
3. ปรากฏการณ์ทางศาสนาควรเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นใกล้ตัวผู้เรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม ทั้งนี้หากต้องการศึกษาปรากฏการณ์ที่ใกล้ตัวควรมีเชื่อมโยงกับเนื้อหากับการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *โครงการอบรมและสัมมนาการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ สำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ ประเทศฟินแลนด์*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กัลัญญา เพชรภรณ์. (2563). การออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้. สืบค้นเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2566, จาก http://www.eledu.ssru.ac.th/kalanyoo_pe/file.php/3/_8_63.pdf
- กัญญา สมบูรณ์. (2560). *รูปแบบการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนเฝ้าหูเชอแดงในอำเภอ ปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน* (รายงานการวิจัย). มหาลัษราชภัฏเชียงใหม่.
- ตะวัน ไชยวรรณ และกุลธิดา นุกุลธรรม. (2564). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน: การเรียนรู้ แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความรู้ของผู้เรียนในโลกแห่งความจริง. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 15(2), 252–263.
- นพรัตน์ นาชาสิงห์. (2551). *การศึกษาเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสุโขทัย ที่มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านพรหมวิหารสี่ และประสบการณ์สังคมแตกต่างกัน* (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นุชรี บัวโค. (2562). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา* (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ .
- พงษ์สิทธิ์ สิงห์อินทร์. (2563). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางสุขภาวะ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3* (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ภานุมาศ หอมบุญยงค์. (2562). *แนวทางการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10* (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มาณริกา จันทาโก. (2565). *ถึงเวลาจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- ศุภลักษณ์ ทองจีน. (2558). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการออกแบบและการจัดการเรียนรู้*. อุตรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- สำลี รักรุทธี. (2553). *การจัดทำสื่อนวัตกรรมและแผนประกอบสื่อนวัตกรรม*. นนทบุรี: เพิ่มทรัพย์.
- หัสวันส เพ็งสันเทียะ และคณะ. (2564). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานที่มีผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 13(2), 240–257.
- อรพรรณ บุตรรัตตัญญู. (2561). การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อการสร้างมุมมองแบบองค์รวม และการเข้าถึงโลกแห่งความเป็นจริงของผู้เรียน. *วารสารครุศาสตร์*, 46(2), 348–365.

ออมวจี พิบูลย์ และกิตติชัย สุชาติโนบล. (2564). การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อพัฒนา
สมรรถนะข้ามพหุสั: กรณีศึกษาประเทศฟินแลนด์. *วารสารศิลปศาสตร์*, 3(3), 415-42.